

הפורה בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי י"ח ניסן תשפ"א | דף היומי בבלי: שקלים י | דף הכולל: פסחים צח.
דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד תחילת סימן תקע"ה.
מוסר: שם עולם - ואף בענינו' עד פרק י"ד.
קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ואמרו רז"ל שאין התשובה' עד 'וכן אמרו רז"ל על אברהם'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

האבא בא אלי: "אדון גלינסקי, מה עשית מהבן שלי?!" | סבי התלונן באוזני הגבאי: "האורח שנתת לי רזה מדי!" | מה עושים עם ילד שאינו יודע לא לשאול? | 2115

הסיפור היומי

**"אתה רואה את הילד שישן במיטה העליונה? אתו
אני לומד כל יום בין השעה 6:30 ל-6:50. עם הילד
שישן במיטה האמצעית אני לומד מ-6:50 עד
7:10, ועם השלישי אני לומד מ-7:10 עד 7:30..."**

"והגדת לבנך" - הילדים קודמים לכל

יחד אנו לומדים משעה שבע ועשרה עד שבע וחצי. לכן, בשום פנים אינני יכול לבטל את הקביעות החשובה הזו איתם. זה שווה וחשוב לי יותר מכל דבר אחר. אני מתנצל ולא אוכל למסור את השיעור. אם רצונכם, בבקשה אמסור שיעור בשעות אחרות".

סיפר הנגיד ירא השמים: "עד אותו יום, לא ראיתי כלל חשיבות בלימוד עם ילדי, ותמיד אמרתי לעצמי כי בחיידר מלמדים אותם כל מה שצריך. אבל כאשר ראיתי שכל כך חשוב בעיניו ללמוד עם הילדים, גם אני התחלתי ללמוד עם כל אחד מהילדים שלי מידי שבת בשבת (באותם ימים עדיין לא הייתה קיימת מסגרת של 'אבות ובנים'), והקפדתי על כך. אמנם באמצע השבוע לא היה לי זמן ללמוד עם הילדים כיון שאני איש עסקים וזה לא התאים עם השעות שלי ושלחם, אבל בשבת הקדשתי מספר שעות ללימוד איתם, בסבלנות. בזכות אותו מפגש בו הבנתי עד עומק השיתוף, כי לילדים יש ערך הרבה יותר מכסף..."

כך אירע גם כאשר הציעו לרבי בן ציון כמה הצעות של ראשות כולל עם משכורת מכובדת ביותר, כיון שההצעות היו מחוץ לעיר

נגיד חסידי, ירא שמים מתושבי בני ברק, רצה לייסד שיעור הלכה בשכונתו, וכיון ששמע את שמעו של רבי בן ציון פלמן, הגיע לביתו לבקש ממנו שימסור בקהילתם שיעור הלכתי קבוע. היה זה בשעה 11:00 בלילה כאשר נכנס הנגיד לביתו של ר' בן ציון להציע את בקשתו. הילדים היו על יצועם במיטות בחדר המרכזי בבית. הוא הציג את מבוקשו: "כבוד הרב ימסור בבקשה שיעור בהלכה בין השעה 7:30-6:30 בערב בבית הכנסת בקהילתנו, תמורת סכום כסף נכבד של משכורת קבועה טבין ותקילין" (כמו שתי משכורות של אברך ב'כולל יום שלם'). הנגיד שהעריכו מאד, שמח על ההזדמנות לסייע בממונו לגאון וצדיק כמותו.

רבי בן ציון שמע. חשב שניות אחדות והשיב: "אני לא אוכל למסור שיעור בשעה זו - בין שש וחצי לשבע וחצי". הוא התרומם מהכסא והצביע על הילדים הישנים בסלון - "אתה רואה את הילד הזה שישן במיטה העליונה? אתו אני לומד כל יום בין שש וחצי לעשרה לשבע. אתה רואה את הילד השני במיטה האמצעית? עמו אני לומד כל יום בין עשרה לשבע לשבע ועשרה. והילד השלישי?

מחוץ לעיר לא אוכל ללמוד איתם כשהם חוזרים מהחידר. הם קודמים לכל”.

(פורסם ב'קול ברמה' - בטאונה של רמת אלחנן, מתוך הספר 'ללא שם' לדמותו של הגרב"צ פלמן זצ"ל)

דחה את כולן והמשיך להצטמצם עם משכורתו, והתנצל באוזני החברותא (שהיה נוכח פעם אחת בעת שדחה הצעה כלשהי): "לפני הכל אני חייב ללמוד עם הילדים שלי, ואם אקבל משרה

והגדת לבנד

האם נכון להורה לבקש סליחה מבנו? האם שייך להסביר לילד שיש לו יצר הרע והוא צריך להתגבר עליו? ומה עושים עם ילד ש'אינו יודע לא לשאול'?

שו"ת בענייני חינוך ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

הגיב על זה רבינו מיד: חלילה לעשות כן. ובגמרא מצינו שאפילו בשבת מותר לחלל שבת ולפתוח דלת לילד שהדלת נסגרה עליו.

יצר הרע

האם שייך להסביר לילד שיש לו יצר הרע ושהוא צריך להתגבר עליו? - ענה על זה רבינו: תלוי בילד. יש שהם 'בר הכי' להבין את זה, אבל יש שאצלם זה לא שייך בכלל.

שאינו יודע לא לשאול

מחנך ותיק נכנס לרבינו עם שאלה: בכיתתי יש ילד שכל הזמן שואל שאלות, ללא הרף, כל דבר הוא רוצה להבין וממש 'משגע' אותי, הוא לא מוותר לי. אני סבור שיש לו איזו שהיא בעיה והוא צריך טיפול פסיכולוגי. כבר אין לי כוח אליו, ואני מבקש לדעת כיצד לנהוג.

הגיב על כך רבינו: אדרבה, 'לא הביישן למד', טוב שהוא שואל ורוצה לדעת. אבל, לא מוטל על המלמד להסביר לו דברים שאינו יודע, רק מה שנוגע להנלמד, את השאר הוא ישלים עם אביו בבית.

ותאום מתאום יאמץ

אב לתאומים שאל את רבינו, שיש לו שני בנים קטנים באותו הגיל ואחד הוא מוצלח יותר מהשני וכבר מתקדם וקורא היטיב והשני עוד בפיגור, עוד לא קורא, וחושש להכניס אותם לאותו תלמוד תורה כי אולי אחד יצליח מאוד והשני רק יקנא בו כל הזמן. האם כדאי לו להכניס אותם לשני תלמודי תורה נפרדים. ענה לו על זה רבינו: זה לא נורא. ישארו באותו חידר. הקנאה לא תזיק. (א"ה, וכמובן א"א להקיש ממקרה זה למקרים אחרים).

(דברי שיח, תשע"ו)

לרגל גליון חג הפסח, אמרנו דבר בעתו מה טוב, ללקט כמה פנינים ששמענו בתקופה האחרונה מרבינו שליט"א, בעניני חינוך בבית ובחוץ, חינוך הילדים וחינוך הכללי כפי שהשיגה ידינו יד כהה.

נוסיף דבר חשוב כהקדמה: רבינו שליט"א עצמו, סבור כי באופן כללי, האנשים הם אותם אנשים, והילדים הם אותם ילדים... כלומר, אם מצינו בחז"ל שאסרו הלכות מסוימות אף לקטנים, אין סיבה להתיר זאת בימינו. הוא רגיל לומר כי התורה לא משתנה...

ולדוגמא, בימי 'ספירת העומר' אינו מתיר לילדים לשמוע שירים, וכן לא מתיר ב'תשעת הימים' בחודש אב להתרחץ, ולא מתיר בשבת גם לילדים לטלטל, כללו של דבר, הוא הפך ממנהג העולם בהם מחשיבים את הילדים כאינם יודעים מימינם לשמאלם ומקילים להם בכל דבר, אדרבה, הוא סבור כי ילד הרי הוא כמו 'איש קטן', ואין להקל ראש להתיר לו דברים שאסרו חז"ל.

סליחה, טעית...

שאל אב צעיר את רבינו: פעמים קורה ואני מעניש את הילד, אבל הוא הצודק ואני הטועה, האם עלי להמשיך הלאה, או לבקש את סליחת הילד, שכן אולי יש לחשוש שאם אבקש את סליחתו, אז בפעם הבאה הוא יהיה יותר בטוח בעצמו...

ענה רבינו: תבקש סליחה ותגיד לו שהיתה לך טעות. לכל אחד קורות טעויות לפעמים.

את פתח לו...

שאל מחנך דגול: יש שיטה מסוימת הנוקטת כי אם הילד עשה דבר לא הגון, יש להניח אותו בחדר שיהיה קצת עם עצמו, לנעול אותו שם, שיבין שטעה...

**"אדון גלינסקי? מה עשית מהילד שלי?!". "מה קרה?",
שאלתי. "תראה", הוא אומר לי, "אנחנו משפחה מסורתית,
אוכלים רק מצות בפסח. הבן בא הביתה, ורוצה מצות של
רבנים לליל הסדר! תבין, אני לא מדבר על כסף, רק על שגעון!"**

מאוצרותיו של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

מוציא מצה

ענו במקהלה: "סוכריה, רוצים כולם!", כי זה מתוק, זה טעים וזה נחשק!
"לכן", אמרתי, "תבינו איך אמרו בני ישראל פה אחד: 'נעשה ונשמע' (שמות כד, ז), על מתן תורה. לכאורה היה ראוי שכל יחיד יתחייב כשלעצמו, ויאמר: אעשה ואשמע. אבל התורה מתוקה מדבש ומנופת צופים. ועל מיני מתיקה ידוע, שכולם רוצים!"
מעתה, אין לימוד התורה תלוי ביצר הטוב או בהעדרו. המגיע למתיקות התורה, לטעמה, שוקד עליה באין הפוגות!...
ועד זקנה ושיבה! הן זכורה לנו התמדתו של הסטייפלר זצ"ל: בישיבה היו לו סדרי לימוד של שלושים ושש שעות רצופות. היה לומד יום לילה ויום, וישן לילה. שוב יום לילה ויום, וישן לילה. ואיך ניצל כל רגע. בכל שבוע ערך סיום שישה סדרי משנה שהיה משנן בדרך, מביתו לבית המדרש וחזור. ובין גברא לגברא, אם יצא ורעהו נכנס, כבר היה ראשו בגמרא.
מה מביא לכזו שקידה? ודאי שהציווי "הגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). אבל פעם אמר לי בכזו מתיקות: "ר' יעקב, וויסט איר, היודעים אתם?! ברכת התורה אינה ברכת המצוות גרידא, היא גם ברכת הנהנין!"
אח, ובכזו הנאה, איך אפשר להפסיק?

הקהה את שיניו

הקהיית השיניים, למה? אמת, שאל בלשון שאינה ראויה. אבל ככלות הכל, התעניין! למה לא נלמדו? אך לא - שכבר אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהרשע הריהו כליסטים, ואם יודע הוא ללמוד הריהו כשודד מזוין! כי השתמש בידיעותיו לרעה לנגח ולקעקע, ללעוג ולהדיח!
מסופר על הרב שישב בבית הכנסת ולמד. הכל פנו והלכו לבתיהם, והוא שקוע בסוגיה עמוקה.
לפתע קלטו אוזניו קול מוכר. תחינה נרגשת. נשא ראשו והיטה אוזן - היה זה הגנב של העיריה. בכל עיירה היו רב ודיין, שוחט ומוהל, והיה רצען ונפת, חנווני וקצב. והיה הגנב המקומי. עתה עמד על רחבת ארון הקודש, הסיט את הפרוכת ופתח את הדלתות, טמן ראשו בין ספרי התורה וחינן קולו - הרב נדרך: מה ארע? מישהו חולה, יש לראות להגיש עזרה? אך לא, קולו נשמע בברור: "ריבוננו של עולם, אל תשליכני מלפניך, ורוח קדשך אל תקח ממני!" -

שוחחתי עם בחור מתיכון חילוני, השפיעתי עליו שילך לישיבה לשנה, שיכיר את המורשת, שיתחבר לשורשיו. שמע לקולי, ויותר לא היה בינינו קשר.
כעבור זמן ססתי לחוץ לארץ. כשחזרתי אמרו לי: יש פה אדם שמתקשר בכל יום, שואל האם חזרת. מסרו לי את המספר, וטלפנתי. "אדון גלינסקי? מה עשית מהילד שלי?!", זה אביו של אותו בחור.
"מה קרה?", שאלתי.

"תראה", הוא אומר לי, "אנחנו משפחה מסורתית, אוכלים רק מצות בפסח. הבן בא הביתה, ורוצה מצות של רבנים לליל הסדר! תבין, אני לא מדבר על כסף, רק על שגעון!"
אמרתי לו: "תבין. בגמרא כתוב, שלפני שהמשיח יבוא בן קם באביו ובת באמה וכלה בחמותה. זה, נתון. אתם משפחה מסורתית, אז תחליט בעצמך מה עדיף: שהבן יאכל מצות של רבנים, או שיביא גויה הביתה!"
נו, שוין: "אשתי אמרה מראש שאין עם מי לדבר", אמר, וטרק את הטלפון.

חכם מה הוא אומר

טעמי תורה, כמה מתוקים הם, כמה ערבים!
שהיתי במונסי בשבת, והתארחתי בבית הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, הוא הזמין אותי לבר המצוה של נכדו, ביום ראשון בערב. הציג בפני את חתן בר המצוה ושיבח את התמדתו וידיעותיו. ביקש שאשא דברים.
פתחתי ושאלתי: הן רבותינו אומרים, שהיצר הרע מתלווה לאדם בלידתו (סנהדרין צא ע"ב) ולכן קרוי 'מלך זקן' (קהלת ד, ג). לעומת היצר הטוב, שמגיע רק בהיכנסו למצוות. מעתה, גדולה התמיהה: כיצד נער שטרם הגיע למצוות ויצר הרע מקנן בו לבדו, שוקד על התורה ויודע את שלושת ה'בבות' על בוריים, וחלקים ממסכתות נוספות?
אלא מאי, אספר לכם מעשה שהיה. התבקשתי לדבר בפני תלמידי תלמוד תורה במונסי. שאלתי: "מי רוצה סוכריה?!"
ענו פה אחד: "כולנו!"
תמהתי: "כל אחד יכול להעיד על עצמו, ולומר: 'אני רוצה סוכריה!'. אבל איך יודע כל אחד שגם חבריו רוצים, כמוהו?!"

צדיק חדש נולד!

"ריבנו של עולם, אנא פקח עיני! חנני ברוח הקודש!", ייבב בתחינה. הזדקף וסגר את הדלתות. השיק את פרוכת הקטיפה לעיני הדומעות. שערי דמעות לא ננעלו, לב נשבר ונדכה אלוקים לא יבזה. "רוח הקודש למה לך?", שמע קולו של הרב. ליבו ניתר, רק כעת השגיח בו. בעצם, אולי ייגש ויקבל גם ברכתו: "הרב מבין,

פעם ידעתי לאן לגשת. החביאו מתחת למזרן, בתוך המצעים. בעיניים עצומות הייתי שולף! עכשיו נעשו מתוחכמים, וזה נעשה קשה יותר ויותר. אילו היתה לי רוח הקודש היה זה קל כל כך..." ובכן, רוח הקודש אינה עבור גנבים - וידיעת התורה אינה עבור הרשע "ולרשע אמר אלוקים, מה לך לספר חוקי!..."

(מתוך 'והגדת' הגדה של פסח)

והגדת לבנך

"מי שרוצה להתעצל וללכת לאט", אמר הרב יעקובזון כבדרך אגב, "כדאי שיידע שמסתובבים באזור לא מעט בדואים, בהם גם כאלו שלא יהיה לכם נעים לפגוש אותם, בלשון המעטה"

Yaniv Nadav/Flash90

סיפור מלא חכמה שנשמע מפיו של המחנך הנודע הרב יחיאל יעקובזון, ומוסר ההשכל שאנחנו לומדים ממנו לחינוך הילדים

יעקב א. לוסטיגמן

שמעתי פעם הרצאה מפיו של המחנך הנודע הרב יחיאל יעקובזון שליט"א, מעשה שהיה, המדגים בצורה מוחשית את הדרך הנכונה לחנך את הילדים שלנו. מעשה שהיה כך היה:

פעם החליט הרב יעקובזון להעביר לתלמידיו מסר כלשהו, והוא בחר לעשות זאת בצורה מאוד מעניינת.

הוא הודיע להם כי מאחר והם נהגו שלא כשורה בעניין פלוני ופלוגי, הוא החליט להעניש אותם בעונש כיתתי, שאף אחד מתלמידי הכיתה לא יוכל לחמוק ממנו.

הרב יעקובזון הורה לתלמידיו לעלות על רכב הסעות, לקח אותם לעמק כלשהו בין שני הרים, והודיע להם שכעת, כעונש על מעשיהם, עליהם לצעוד במשך שעות עד לצדו השני של העמק.

"מי שרוצה להתעצל וללכת לאט", אמר הרב יעקובזון כבדרך אגב, "כדאי שיידע שמסתובבים באזור לא מעט בדואים, בהם גם כאלו שלא יהיה לכם נעים לפגוש אותם, בלשון המעטה".

התלמידים כמובן הבינו היטב את המסר ומיהרו לצעוד את כל הדרך כשהם לא מפסיקים להתלונן על העונש הלא צודק, חסר התכלית ומהפחיד שהוטל עליהם.

התלונות נשמעו לכל אורך הדרך, ומכל אחד ואחד מהתלמידים. אף אחד מהם לא עשה לו הנחות, למחנך הדגול. הם כולם הסבירו זה לזה וגם טענו באוזניו שלו, שהעונש הוא חמור, ללא כל פרופורציה וחסר כל היגיון.

"איזה מן עונש זה לצעוד במשך שעות", הם טענו, "זה ממש מעשה שלא ייעשה...".

לאחר תקופה לא ארוכה, החליט הרב יעקובזון להעניק לתלמידיו פרס כיתתי. הוא העלה אותם על טנדר ולקח אותם לטיול. הם ירדו מהטנדר כשתרמילים על גבם, עמוסים בממתקים

ומלאים במצב רוח מרומם.

התלמידים מצאו את עצמם בפסגתו של הר, והתברר להם שהאתגר העומד בפניהם כולל ירידה של כל רכס ההר ולאחר מכן טיפוס על צלעו של הר סמוך.

הם התלהבו, ששו ושמחו, וצעדו כל הדרך בחדווה ובשמחה, כשהרב יעקובזון מנעים את זמנם ומספר להם על האבנים המיוחדות והפרחים הנדירים הצומחים לאורך המסלול המדהים. למחרת שאל הרב יעקובזון אם כולם נהנו בטיול והתשובה היתה חיובית. "למישהו יש טענות? תלונות?", הוא שאל, "לא, הרב", הם ענו, "אנחנו רק מתלוננים למה אנחנו לא זוכים לעוד טיולים כאלו...".

כאן הגיע השלב שבו הרב יעקובזון ביקש מתלמידיו להשוות בין שני המסעות שעשו, האחד כעונש והשני כטיול.

בשני המקרים צעדו התלמידים שעות, בשניהם הם ראו אבנים מעניינות ופרחים נדירים, הנוף היה מדהים גם במסע העונשין וגם בטיול המהנה, והחברים היו אותם חברים.

"אז למה במסע ראשון התלוננתם וסבלתם סבל רב, ובמסע השני נהניתם מכל רגע?, שאל הרב..."

"כי הראשון היה עונש", הם אמרו, "והשני היה טיול!".

המסר שביקש להעביר נקלט היטב.

השאלה אם אתה נהנה או לא נהנה אינה קשורה למצב האובייקטיבי שבו אתה נמצא. אותה פעולה שאתמול היתה לך לסבל רב, עשויה לגרום לך מחר לעונג כל יתואר.

מה שהשתנה זו הגישה.

אם אתה ניגש אל המסע הזה כאל עונש, כל פסיעה תכביד עליך, כל אבן תהיה לאבן נף בדרכך, כל פרח יהיה שיח קוצני שרק מלכלך לך את הבגדים ומפריע לך לצעוד בבטחה.

אבל אם זה טיול, הפסיעות קלילות, הפרחים ריחניים ומשובבי

עין, והאבנים מעניינין וייחודיות לחבל ארץ זה שבו אתה מטייל...
חזק, לא?
אבל איך זה קשור לחינוך הילדים?
התשובה היא שהמסר העיקרי הוא שהגישה היא הקובעת, ולכן אנחנו צריכים לשים לב לגישה שבה אנחנו ניגשים לקיום מצוות התורה.
האם אנחנו נוטלים ידיים כי חייבים ואין ברירה, מרגישים עונש ונטל כבד על הכתפיים לוודא שהידיים יבשות והנטילה תהיה כהלכתה?
האם אנחנו ניגשים לניקיונות לפסח באווירה של משא כבד שאי אפשר להתפטר ממנו, כי אנחנו נישרף בגהינום אם יהיה לנו חמץ בבית ולכן אין לנו ברירה אלא לשרוף את הידיים קצת עם ה'סנט מוריץ' בעולם הזה, כדי לחסוך מאתנו את אש הגהינום בעולם הבא?
האם אנחנו מייילים ומקטרים שהמצוות עולות מדי יקר, ושחבל שפסח נמשך שבעה ימים ולכן צריך לבזבז המון המון כסף על מצות ועל אוכל כשר לפסח?
או שאנחנו קמים בשמחה ליטול ידיים כי בכך אנחנו מרוויחים מצווה חשובה, ואנחנו מנקים לפסח בשמחה ועליזות כי אנחנו זוכים לקיים את רצון ה' בהידור רב, ובוודאי נזכה על כך לשכר נצחי שאי אפשר לתאר את חשיבותו, והמצוות?
אחחה. איזו זכות!
תחשבו על זה...
קונים קילו מצוות ב-150 שקל, וזוכים בכזאת מצווה מיוחדת

במינה של 'אכילת מצה'.
כמה אושר והתרגשות.
איזו שמחה ואיזו התלהבות.
כל הבית נקי מחמץ, אחחה, בטח הקב"ה יושב בשמים ומתענג על הקרצופים שאנחנו מקרצפים את המטבח, כל הפמליה של מעלה מסתכלת עלינו איך אנחנו קונים עוד פריט ועוד אחד, מתכוננים לחגוג את חג הפסח בקדושה ובטהרה, בשירה ובזמרה...
כי הגישה היא הקובעת אם התורה הקדוש היא מתנה יקרה מפז שניתנה לנו משמי מרום, או חלילה וחס היא משא כבד עבורנו, ואנחנו מתקשים לשאתו.
אבל עוד לא הגענו לעיקר..
העיקר הוא האווירה שאנחנו מחדירים בילדים שלנו.
ילד שמרגיש, שגדל בבית שבו פסח זה חג משמח בגלל שבו מקיימים את רצון ה' בכל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים, ילד שמרגיש שנטילת ידיים זאת זכות עצומה, ולא כי אבא אמר לו ככה אלא כי אבא מתמוגג מנחת בכל פעם שיש לו הזדמנות ליטול ידיים...
ילד שגדל באווירה כזאת, הוא יהיה ילד מחונך וגם כי יזקין לא יסור מדרך התורה ומהצוות, הוא יהיה עובד ה' אמיתי ויעבוד את ה' בשמחה ובהתלהבות.
אבל אם אנחנו נאנחים וגונחים כשאנחנו נאלצים לקיים את המצוות, איזה מסר אנחנו מעבירים לילדים? איזה חינוך אנחנו מעניקים להם?
כדאי שנחשוב על זה...

יהלומים מגדולי ישראל

היה הרב עובר מחנות חנות ומוחה בקולי קולות,
עד שנאלצו לסגור את עסקיהם בשבת. טענו
כנגדו: "מה הכפיה הזו?! האם לא ידעתם שתקופה
חדשה הגיעה, תקופת זכויות הפרט וחירותו?!!"...

פנינים לחג הפסח מגדולי הדורות

ולמחות נגדכם ולסגור חנויותיכם" ... ומה יכלו לענות...?
כך, הבן הרשע מסית וטוען: "מה העבודה הזאת לכם", מדוע מכריחים אתם את כולם להסב עמכם בסדר ככל חוקת הפסח. כל אחד חפשי לעשות כרצונו!"
"כך?! - עונים לו, "אם כן, רצוננו להקהות את שניך"..."
(גיליון 'אגעדאנק' מתוך 'הגדת')

כל דכפין ייתי וייכול

סיפר הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת בארה"ב:

אף אתה הקהה את שיניו

היתה תקופה בה כיהן הגאון הצדיק רבי יעקב ישראל לובצ'נסקי זצ"ל, חתנו של הסבא מנובהרדוק זצ"ל, כרבה של העיר ברנוביץ'. כמה פורקי עול העזו אז לפרוץ פרצות בחומת השבת, והיה הרב עובר מחנות חנות ומוחה כנגדם בקולי קולות, עד שנאלצו לסגור עסקיהם.
טענו כנגדו: "מה הכפיה הזו?! האם לא ידעתם שתקופה חדשה הגיעה, תקופת זכויות הפרט וחירותו לעשות ככל העולה על רוחו?!"
השיב כנגדם: "ודאי ידעתי, וזה הדבר שעולה על רוחי - לצעוק

הרב, ואילו את האיש הגס שלח לאיזה בעל הבית.
אבל זקני ניגש אל הגבאי בטרוניה: הלא איני מזמין אורחים
כדי 'לדבר בלימוד', אלא כדי לאכול ולשתות, ואם כן לבי אומר לי
שארורה יותר 'נחת' מהאורח האחר...

(הגש"פ מראה כהן)

המנהג בעיירות של פעם היה, שבליל ש"ק היה גבאי בית
הכנסת 'מחלק' את האורחים והנצרכים למתפללי בית הכנסת,
להביאם לבתייהם לסעודת שבת.
אירע פעם בעיר שעדליץ שבה כיהן זקני זצ"ל כאב"ד, שנשארו
לאחר התפלה שני אנשים, אחד איש גס ובעל גוף, והשני איש
כחוש ומראהו רך ועדין. שלח הגבאי את האיש השני לסעוד אצל

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם יש חובה להוכיח מומר לתיאבון?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

- האם מותר להוכיחו. בתנא דבי אליהו מבואר שכל רשע שהוא
שונאך ואינו 'עמיתך' אין רשאי להוכיחו, אמנם בביה"ל (שם)
הביא בשמו 'שאין אתה חייב להוכיחו', ודעת הגר"ח קניבסקי
שאם הוכיחו קיים בכך מצות חסד. ודעת הגר"נ קרליץ שאף
ראוי להוכיח אדם שספק שמא יחזור למוטב ויהיה בכלל 'אחיק'
[ובמנחת חינוך מבואר שאף יש חוב להוכיחו באופן כזה].
ולהוכיח מחללי שבת בשעה שנוסעים בשבת, דעת הגר"נ
קרליץ שיתכן שהם בכלל תנוקות שנשבו ועדיין בכלל 'אחיק'
וא"כ מצוה להוכיחם על כך. אכן לענין לעשות מלחמות על זה,
כתב שם שצריך שיקול דעת גדול והדבר מסור לגדולי הדור.

בסדר הלימוד היומי בספר 'חפץ חיים' נלמדים היום סעיפים
ט'-י' שבכלל 'מהלכות לשון הרע. בין הנידונים המובאים
בביאורים ומוספים על סעיפים אלו, אנו מוצאים את השאלה האם
יש חיוב להוכיח מומר לתיאבון. מדברי ה'חפץ חיים' כאן עולה
שאין חיוב, אולם בביאורים ומוספים מציינים כי במשנה ברורה
(ביאור הלכה סי' תרח ס"ב ד"ה אבל) נשאר הח"ח בצ"ע בזה,
ומביאים דעות שונות בפוסקים לגבי שאלה זו. ולהלכה, מביאים
כי דעת הגר"ש אלישיב היא שיש להחמיר מספק להוכיח מומר
לתיאבון.
שאלה נוספת היא לגבי מומר להכעיס, שאין חובה להוכיחו

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

מה עשו עם גלימתו של הקיסר נפוליון בחורבת רבי יהודה החסיד?

שקלים דף י

נשים האורגות בפרוכת

- רוסייה, מטהו המצומצם של נפוליאון מנהיג צרפת, הבלתי מעורער בעבר, התמקם בכפר קטן סמוך למוסקבה, מסתתר מאימת האוייבים שזינבו בצבאו ללא רחם. מסופר כי יהודי עשיר ממוהילוב בשם ר' יוסף, בן למשפחת לוריא נתקל יום אחד בפרש הדור, שהציג עצמו כקיסר נפוליאון וביקש את עזרתו של היהודי, הלה קיבלו בכבוד מלכים ולאחר שהאכילו והשקהו, הדריכו ואת מלוויו בשבילי היער שהיו נהירים לו היטב, לקראת פרידתם פשט נפוליאון את גלימתו ההדורה מעליו והעניקה לר' יוסף, תמורת מסירתו, כמו גם בשל חששו להחשף בבגדי מלכות.

האדרת המלכותית בעלת קטיפה ורקמה מפוארת, אשר סיפורה מופיע בספר 'משפחת לוריא', המתאר את ייחוסה של המשפחה, נשמרה אצל ר' יוסף בחשש רב, מאימת השלטונות, לבל יידעו שסייע לאוייבם המר, ולבסוף עשו הימנה פרוכת נאה לארון הקודש עם רקמת פסוקים ושמת, ושיגרוה ירושלימה, שם פיארה את ארון הקודש של בית הכנסת חורבת רבי יהודה החסיד. [פרוכת זו נמצאת כיום במוזיאון ע"ש מאנה כץ בחיפה, לאחר מאבק משפטי שנערך לפני כמה שנים בין צאצאי משפחת לוריא, להנהלת המוזיאון והגיעו לסוג של הסכם ביניהם].

(קב ונקי)

כתב הרמ"א בשו"ע (או"ח סי' קמז ס"א) שאין לעשות מפות לספר תורה מדברים ישנים שנעשו בהם בצרכי הדיוט דברים אחרים. ומתבסס על דברי המהרי"ל בשם ספר האגודה, שכתב שכמו שאין להשתמש למזבח בעצים שהשתמש בהם הדיוט, כך אין לעשות מעילים לס"ת מבגדים שהשתמש בהם הדיוט.

והמגן אברהם (סק"ה) כתב: נראה לי דדווקא כמות שהן, אסור להשתמש בהן, אבל אם שינה צורתן ועשה מהן כלי אחר מותר, שהרי הכיור נעשה ממראות הצובאות [באמת אין כוונת המג"א שהתיכו את המראות ושינו צורתן לגמרי, ועשו את הכיור מהנחושת שלהם, אלא שנעשו מהמראות עצמן בלא התכה, ומה שכותב 'ששינו צורתן' כוונתו שעצם זה שקבעום בכיור ועשאום חלק מכלי אחר, שלא כשימושם הראשון. ובשו"ת חת"ס (או"ח סי' מב) כתב שגם המראות הותכו, והכיור נעשה מהנחושת שלהם. וראה בהרחבה בס' המשכן וכליו (עמ' רצז)].

והמשנה ברורה (שם סקי"ג) הביא את דברי המגן אברהם, וכתב שאף שיש מחמירים גם בזה, אבל מנהג העולם להקל. על פי פסקו של המגן אברהם, התירו להשים פרוכת בארון הקודש שעשויה מגלימתו של קיסר, משום ששינו מצורתה.

ומעשה שהיה כך היה, בשנת תקע"ב בתקופת מלחמת צרפת

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מי שנקלע למקום שהציבור צמים בו - האם חייב לצום?

לצום, כיון שחובה להשתתף עם הציבור בצערם. אולם, אם נקלע למקום שבו הציבור צם לזכר צרה שאירעה בעבר - יש אומרים שהוא רשאי לאכול בצינעה; ויש אוסרים, אם משום שגם באופן זה צריך להשתתף עם הציבור בצערם, ואם משום שגם כשאוכל בצינעה, ניכר הדבר על פניו בצאתו מביתו, והרי זה כאילו אוכל בפרהסיה.

[שו"ע תקע"ד, ב, ומשנ"ב ב-ג; ביאורים ומוספים דרשו, 4]

בשנים עברו, נהגו לגזור תעניות על הציבור בנוסף על התעניות הקבועות. פעמים שקבעו תענית כדי להינצל מצרה כלשהי, וכגון בזמן עצירת גשמים; ופעמים שקבעו תענית לזכרון ולאבילות על צרה שכבר אירעה, וכגון כ' סיון, שתיקנו חכמי פולין לצום בו על גזירות ת"ח ות"ט.

ומי שנקלע למקום ביום שבו הציבור צם כדי להינצל מהצרה - אף שהוא עצמו פטור מלצום, משום שאינו מבני המקום, עליו

החובה להועיל לציבור בשעת צרה - בתפילה ובכל דרך אפשרית

ומי שאינו עושה כן, ופורש מהציבור בזמן שיכול להשתתף עמם ולהועיל להם, נענש על כך, ולא יזכה לראות בישועתם. ולהיפך, מי שמשתתף עם הציבור, יזכה לראות בישועתם. ברם, במקום שנסקפת סכנה כלשהי - מי שאין תועלת בהשתהותו שם, עליו לפרוש מהציבור ולצאת למקום מבטחים.

[שו"ע תקע"ד, ג רה, מג"א ה, משנ"ב ז ריג, ושעה"צ י]

כאמור, חובתו של אדם להשתתף עם הציבור בצערם, ולהתענות עמם, כדי להינצל מהצרה. ואף מי שפטור מלהתענות עם הציבור, עליו להקפיד שהדבר לא יהיה ניכר לאחרים, וכן עליו להימנע מתענוגי הגוף אף בהיותו לבדו בביתו. וכמו כן, בשעת צרה, צריך כל אדם להשתתף עם הציבור בתפילה ובמתן צדקה, ובכל מה שיכול להועיל להצילם מהצרה, אם בגופו ואם בממונו.

באיזה מצב מצוה על כל אדם לצמצם באכילתו?

ואדם שיש לו בן ובת, קיים בכך מצות פריה ורביה, אך גם מי שיש לו בנים ובנות, אם הם סרו מדרך התורה רח"ל, הריהו נחשב לענין זה כחשון בנים; ואדרבה, מצבו גרוע משל מי שאין לו בנים כלל, משום שכאשר הבנים מפרים את התורה והמצוות, אין להשי"ת נחת בהם, כי אם צער, וגם האב מתבזה בכך הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

[שו"ע תקע"ד, ד, משנ"ב ח, ט ריב, ושעה"צ ט; ביאורים ומוספים דרשו, 8-9; וראה שם עולם א, טז]

במקום שיש רעב, מצוה על כל אדם לצמצם באכילתו במשך כל תקופת הרעב, ולא יאכל מותרות ומעדנים, ואף אם לו עצמו לא חסר מזון, משום שעליו להשתתף עם הציבור בצערם. וכן אסור בדברים שבינו לבין אשתו במשך כל תקופת הרעב, אלא אם כן עדיין לא קיים פריה ורביה; ויש אומרים, שאף איסור זה אינו אלא לומר שצריך לצמצם בדבר, ולא להתענג בזמן שכל הציבור בצער.

* חתן וכלה שיום חופתם חל בחנוכה, בפורים, באסרו חג, בט"ו באב, או בט"ו בשבט, אסור להם לצום. ויש אומרים, שבכל הימים שאין אומרים בהם 'תחנון', כגון ל"ג בעומר, אינם צריכים לצום.
* ביום החופה מוחלים לחתן ולכלה על כל עוונותיהם, משום שעל ידי חופתם נעשים כגוף אחד שלם, והרי הם ככריה חדשה; או מפני המצוה הגדולה של הקמת בית בישראל, לקיום מצות פריה ורביה.
* אכילת בשר בשבת אינה חובה, אבל יש בה מצוה; ולכן, מי שנדר שלא לאכול בשר בשבת, מתירים לו את הנדר בשבת עצמה, וכדין התרת נדרים בשבת, שמוותרת כאשר היא נעשית לצורך השבת.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם מותר לגהץ בגדים בחול המועד?

החג את כל הבגדים טעוני הגיהוץ. ויש מן האחרונים שנהג להחמיר בכל גיהוץ שלא לעשותו בחול המועד, ואף לא היה מקפל את טליתו בחול המועד; ולגבי ההימנעות מקיפול הטלית, קיימת עדות שכבר נהג כן אחד מן הראשונים - התרומת הדשן.

[שו"ע תקמ"א, ג, ומשנ"ב ח-ט; ביאורים ומוספים דרשו, 4-5]

גיהוץ ביתי, מותר בחול המועד, אולם, אין ליצור קמטים וקפלים האמורים להחזיק מעמד זמן ממושך, כיון שאלה נחשבים כ'מעשה אומן', האסור בדברים שאינם 'מכשירי אוכל נפש'. וכמו כן, אסור למסור בגד למכבסה לשם גיהוץ, כיון שהגיהוץ הנעשה במכבסה נחשב כמעשה אומן.

ויש שכתב שעל אף שהגיהוץ מותר מן הדין, נהגו לגהץ לפני

הלוח היומי

י"ח בניסן | רבי מאיר ב"ר טודרוס הלוי אבולעפיה זצ"ל, בעל יד רמה, שו"ת הרמ"ה, ספר האגרות ועוד

יארצייט:

ד': רבי מאיר ב"ר טודרוס הלוי אבולעפיה זצ"ל, בעל יד רמה, שו"ת הרמ"ה, ספר האגרות ועוד.
תרס"ג: רבי ששון ב"ר משה פרסיידו זצ"ל, ר"י בית א-ל ובעל שמן ששון ופתח עיניים.
תשכ"ג: רבי שמואל יוסף ב"ר יהודה צבי רבינוב זצ"ל, מלונדון, בעל דברי שיר.
תשנ"ז: רבי שמואל ב"ר גד טרוביץ זצ"ל, ר"י כנסת מאיר ראשל"צ, בעל מעדני שמואל.

אסור לשמוח לבד...

שבועת ימי הפסח חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר, ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו. (רמב"ם יום טוב פ"ו הל' יז, יח)

נשתדל לתת צדקה לעניים בפסח כדי שגם הם יוכלו לקיים מצות "ושמחת בחגך" כהלכתה

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il